

**ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

вучнів початкової школи / Н. М. Бібік, М. С. Вашуленко, В. О. Мартиненко та ін. Київ: Педагогічна думка, 2014. – 346 с.

REFERENCES

1. Bozhyk, N. (2018). Intehratyvnyi pidkhd do navchannia v konteksti reformuvannia systemy osvity v Ukraini [An Integrative Approach to Learning in the Context of the Reform of the Ukrainian Education System]. *Youth and market*, Vol. 7 (162), pp.84–89. [in Ukrainian].

2. Hirniak, S. (2006). Komunikatyvnyi pidkhd do vyvchennia ridnoi movy u pochatkovykh klasakh. Donetskyi instytut sotsialnoi osvity [A communicative approach to the studying of native language in elementary classes]. *Akademia Polaska w Siedlcach. Literary and linguistic studies*. Donetsk; Siedltse; Drohobych: Kolo, pp. 239–246. [in Ukrainian].

3. Pometun, O. I. & Pyrozhenko, L. V. (2004). *Suchasnyi urok. Interaktyvni tekhnologii navchannia: nauk.-metod. posib.* [A modern lesson. Interactive Learning Technologies: Scientific and Methodological manual]. Kyiv: A.S.K., 192 p. [in Ukrainian].

4. Sukhomlynskyi, V. O. (1997). *Vybrani tvory: u 5 t.* [Selected works: 5 volumes]. Kyiv: Radianska shkola, Vol. 3: *I give my heart to children; Birth of a citizen; Letters to the son*, 670 p. [in Ukrainian].

5. Bibik, N. M., Vashulenko, M. S. & Martynenko, V. O. et al. (2014). *Formuvannia predmetnykh kompetentnostei v uchniv pochatkovoї shkoly* [Formation of subject competences of students of elementary school]. Kyiv: Pedahohichna dumka, 346 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 26.10.2018

УДК 378

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.152281>

Хосейн Саксон, аспірант

ПрАТ “ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом”

**ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

У статті розглянуто теоретичні аспекти формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців у закладах вищої освіти. Наведено основні групи професійно значущих якостей майбутніх фахівців будь-якої сфери діяльності. Доведено, що професійно значущі якості є найважливішими чинниками професійної придатності майбутніх фахівців. Розкрито сутність процесу формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців. Акцентовується увага на педагогічних умовах формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців у закладах вищої освіти.

***Ключові слова:** професійно значущі якості; формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців; педагогічні умови.*

Літ. 13.

Hossein Saxson, Postgraduate Student

*Private Joint-Stock Company “Higher Educational Establishment
Interregional Academy of Personnel Management”*

**APPROACHES TO FORMATION OF PROFESSIONALLY SIGNIFICANT QUALITIES OF
FUTURE SPECIALISTS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS**

The article deals with the theoretical aspects of the formation of professionally significant qualities of future specialists in higher education institutions. The main groups of professionally significant qualities of future specialists of any sphere of activity are presented. The author specifies professionally significant qualities that are the most important factors of professional competence of future specialists, and reveals the essence of the process of formation of professionally significant qualities of future specialists. The emphasis is placed on the pedagogical conditions of the formation of professionally significant qualities of future specialists in higher education institutions. The competitiveness of workers is characterized by an indicator of the quality of their professional training, the possibility of realizing the formed professionally significant qualities in working conditions of today. In this regard, the issue of scientific research of modern approaches to the effective formation of professionally significant qualities of future specialists in higher education institutions, which should ensure the quality of their professional activities in the new socio-economic conditions, is of particular interest. The article outlines two processes of professional formation, the formation of the attitude towards their profession, increasing the level of enthusiasm for its content and the formation of practical skills, achievement of skill level. It is stressed that both processes are interconnected. It is also noted on the starting point for professional formation is the formation of a proper attitude to their profession, the

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

development of professionally relevant qualities of future specialists, the acquisition of professional experience, the necessary knowledge, skills and abilities.

Keywords: *professionally significant qualities; the formation of professionally significant qualities of future specialists; pedagogical conditions.*

Постановка проблеми. Якісна професійна підготовка сучасних фахівців, професійні знання та вміння яких відповідали б вимогам роботодавців та потребам суспільства є найголовнішою проблемою вітчизняної вищої освіти [2]. У зв'язку з істотними динамічними змінами, які відбуваються цього часу у соціальному, економічному та політичному житті України вимоги до професійно значущих якостей сучасного фахівця поступово зростають.

В Україні найактуальнішим залишається питання щодо конкурентоспроможності фахівців в умовах глобалізації суспільства. Конкурентоспроможність працівників характеризує показник якості їх професійної підготовки, можливість реалізації сформованих професійно значущих якостей в сучасних умовах праці. У зв'язку з цим особливої уваги потребують питання наукового пошуку сучасних підходів щодо ефективного формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців в закладах вищої освіти, які мають забезпечувати якість їх професійної діяльності в нових суспільно-економічних умовах.

Проблема формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців в закладах вищої освіти перебуває в центрі уваги таких науковців, як: Н. Ашиток, [1], Л. Бурчак [4], І. Бахова [3], Н. Головач [5], В. Кульчицького [7], А. Маркової, В. Сластьоніна, М. Федоренко [11], Н. Чабана [12], В. Шульги [13] та ін. Вчені у рамках власних досліджень окреслювали особистісні якості, які необхідні майбутнім фахівцям у різних сферах прикладання праці, обґрунтовували їх значущість для майбутньої їх професійної діяльності.

Мета статті – провести аналіз підходів до формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців в закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців в закладах вищої освіти є необхідним елементом процесу їх становлення незалежно від сфери діяльності [1; 2]. Професійне становлення поєднує два процеси: 1) формування ставлення до своєї професії, підвищення рівня захопленості її змістом; 2) формування навичок практичної діяльності, досягнення рівня майстерності [9, 32]. Обидва ці процеси взаємопов'язані та взаємозумовлені. І вихідним для професійного становлення є формування належного ставлення до своєї професії, розвиток професійно значущих якостей

у майбутніх фахівців, набуття досвіду професійної діяльності, необхідних знань, умінь і навичок. Формування професійно значущих якостей особистості є необхідною складовою професійної підготовки майбутнього фахівця [9].

У довідковій літературі професійні значущі якості визначаються як окремі динамічні властивості особистості, її психічні й психомоторні властивості, а також фізичні якості, які відповідають вимогам певної професії й сприяють успішному оволодінню нею. Професійно значущі якості фахівця – це те, що виділяє фахівця серед представників своєї ж сфери діяльності, це певні універсальні якості особистості, незалежно від конкретної сфери діяльності, завдяки яким вона стає ефективніше інших [12].

Якості – це узагальнені, найбільш стійкі характеристики, які роблять вирішальний вплив на діяльність. До професійно значущих якостей майбутніх фахівців будь-якої сфери діяльності належать наступні основні групи: 1) індивідуальні (особистісні) якості (темперамент, здібності, здатності тощо); 2) соціально-комунікативні якості; 3) статусно-позиційні особливості (особливості професійних ролей, трудової поведінки, відношень у колективах); 4) професійні, діяльнісні (ділові) показники. Ділові якості демонструють здатність особистості знаходити найкращий підхід до вирішення завдань або оптимальний шлях досягнення мети, оперативно приймати самостійні обґрунтовані рішення, послідовно забезпечуючи їх виконання. Ділові якості входять до складу організаторських та морально-вольових особливостей, які формуються відповідно до індивідуально-психологічних рис особистості, що відображають специфіку її характеру, здібностей, темпераменту і світогляду. Процес формування професійно значущих якостей залежить від багатьох факторів: особливостей характеру, структури особистості, її спрямованості, досвіду, здібностей, умов діяльності тощо.

Професійно значущі якості вважаються інтегральною характеристикою, яка дозволяє надавати оцінку підготовці майбутнього фахівця та яка має проявлятися у професійній його діяльності [11, 111]. Разом з тим постає питання про те, хто її забезпечує, важливо мати уявлення про реальні рівні підготовки професіоналів, що реалізуються в освітньо-виховному процесі закладів вищої освіти.

Розглядаючи історичні тенденції та сучасний стан проблеми формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців у педагогічній науці, необхідно зазначити, що головна увага приділяється дослідженням, присвяченим питанням визначення та формування цих якостей, а також можливостям їх цілеспрямованого розвитку, їх значення для успішного оволодіння професією [12].

Проблема формування професійно значущих якостей виникла у зв'язку з потребою у підвищенні продуктивності праці ще в кінці XIX на початку XX ст., з якою зіткнулися керівники підприємств та організацій у процесі відбору кадрів. Оскільки разом із заходами професійної підготовки, стимулювання, створення необхідних умов розвитку професійного досвіду відбір кадрів покликаний був забезпечити досягнення мети організації та її ефективного функціонування.

Багато років під професійно значущими якостями особистості науковці та практики розуміли набір психофізіологічних функцій, психологічних рис та властивостей особистості, що забезпечують високу працездатність і прискорену професійну адаптацію до умов праці, що постійно змінюються. У ті часи людина розглядалася скоріше як носій робочої сили, а не як особистість, яка реалізує в обраній професії накопичений духовний та інтелектуальний потенціал, певний рівень розвитку культури, свідомості й самосвідомості. Такий підхід до людини та виключно виробничий погляд на розуміння професійно значущих якостей призвели до формування уявлення про специфіку їх складу для конкретних професій. У результаті на фоні різноманітності психофізіологічних та психологічних функцій, необхідних працівнику кожної сфери, практично перестала розглядатися загальна тенденція зміни змісту та характеру праці фахівця. Вимоги виробництва були продиктовані конкретними видами праці, що поглинули універсальні характеристики особистості. Відтак постало завдання відновити втрачений зв'язок професійно значущих якостей з характеристиками особистості, обумовленими способами свідомої регуляції життєдіяльності людини.

Таким чином, повноцінний розвиток особистості професіонала вступив у протиріччя з основними вимогами до тієї діяльності, яку він виконує. Тільки вихід за рамки конкретних ситуацій дозволяє людині удосконалюватися одночасно зі зміною змісту професійної діяльності.

За останні десятиліття в рамках різних видів трудової діяльності було зібрано досить великий емпіричний матеріал з проблеми вивчення

професійно значущих якостей та професійного відбору. Класичний метод виділення професійно значущих якостей являє собою аналіз трудових функцій та діяльності. Тоді почали складати професіограми, які демонструють сукупність (психологічних та психофізіологічних, технічних, технологічних, санітарно-гігієнічних) знань стосовно конкретного процесу трудової діяльності, її операційно-технологічних особливостей та організації. Почали оцінювати ступінь значущості індивідуально-особистісних показників ефективного виконання певних функцій, видів діяльності, будувати психограми і професіограми.

Індивідуальність кожної працездатної людини характеризується великою кількістю характеристик та якостей, які отримали назву "професійно значущі якості". Упорядкована сукупність професійно значущих якостей називається психограмою професіонала. Ще на початку XX ст. почали складати певну модель найважливіших, задіяних у досліджуваній роботі психічних функцій узагальненого суб'єкта праці як успішного професіонала. Модель була основою для підбору психо-діагностичних методик, за допомогою яких можна було прогнозувати успішність майбутньої професійної діяльності претендентів на конкретну вакансію. Професійний відбір або кар'єрне просування визначав специфіку вимог до професійно значущих якостей.

Вивчення проблем особистісного становлення фахівця пов'язане з тим, як виявляються професійно значущі якості особистості, що знаходиться на певному рівні професіоналізації. Виділення професійно значущих якостей залежить від уявлень дослідника про структуру особистості професіонала, що є визначальним фактором при розподілі цих якостей на визначені підструктури. Необхідно виходити з порівняного уявлення про структуру особистості, у якої вся сукупність професійно значущих якостей складається із чотирьох ієрархічно пов'язаних між собою рівнів: 1) індивідуально-виконавчого (інструментального); 2) індивідуально-психологічного; 3) соціально-психологічного; 4) духовно-культурного [13, 144 – 147].

Відомо, що при активній реалізації соціальних відношень, аналізі взаємодій та взаємовідношень, у людини формуються оціночні еталони, які в практиці пізнання один одного виконують нормативну роль особистості. У багатьох дослідженнях оціночні еталони визначаються як суб'єктивні уявлення людини про якості, якими повинна володіти особистість при виконанні тієї чи іншої суспільної ролі.

Аналіз сучасних наукових досліджень змісту

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

професійної освіти свідчить і про те, що саме в залежності від створених у закладах вищої освіти педагогічних умов формуються професійно значущі якості майбутніх фахівців. Формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців – це складний процес формуючих дій, обумовлених змістом, характером, умовами навчально-виховного процесу, обов'язково залежить від здібностей, характеру, фізіологічних особливостей, мотивації, світогляду особистості. Формування професійно значущих якостей особистості – це індивідуальний процес, при організації якого, за наявності мотивації можна створити умови для досягнення нею необхідного рівня професійної підготовки [5, 70].

Процес формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців зумовлений специфікою складу, послідовності та змісту дисциплін навчального плану, які викладаються на відповідному факультеті, і в тому числі дидактичними особливостями їх викладання, а також формами та методами позааудиторної роботи. Кінцевою метою професійної освіти є загальна сукупність об'єктивно необхідних знань, умінь і навичок; умінь правильно їх застосувати під час виконання своїх професійних завдань; знання та прогнозування можливих наслідків певних дій. Водночас при цьому необхідно досягти головного завдання освіти – пов'язати вміння, набуті в процесі навчання, з провідними рисами та здібностями особистості, сприяючи розвитку особистості в цілому [10, 143].

Формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки в основному здійснюється на рівні навчальних дисциплін, де найбільший формуючий потенціал є у тих, в яких у більшій мірі міститься практико-орієнтований навчальний матеріал, що розроблений з урахуванням вже набутих попередньо знань, умінь та навичок студентів. Суттєве значення у процесі формування значущих якостей майбутніх фахівців мають ігрові прийоми: ділові ігри, мозковий штурм, розігрування ролей тощо. Такі активні методи дозволяють наблизити процес професійної підготовки до реальної дійсності, допомагають студентам придбати навички системного підходу до рішення поставлених завдань, є ефективним засобом розвитку в них творчого мислення, сприяють успішній професійній адаптації тощо.

Згідно із Законом України “Про вищу освіту”, всі вимоги до якостей фахівця висвітлені в освітньо-кваліфікаційних характеристиках, які відображають цілі професійної підготовки, визначають вимоги до компетентності фахівця,

соціально важливих якостей, систему виробничих функцій і типових завдань діяльності, умінь для їх реалізації [6]. Процес формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців має здійснюватися поетапно і комплексно. Освіта, професійні знання та уміння, загальні і спеціальні здібності, соціально значущі і професійно значущі якості складають потенціал професійного розвитку майбутнього фахівця.

Запропоновані педагогами моделі формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців в закладах вищої освіти як правило розробляються на основі запропонованих педагогічних умов ефективного формування.

Вивчення різних підходів учених щодо методології складання моделей професійної підготовки фахівців дозволяє демонструвати компоненти підготовки та відповідні професійно значущі якості у вигляді певної сукупності, встановити змістові взаємозв'язки між компонентами підготовки, різними групами професійно значущих якостей та окремими особистісними якостями.

За допомогою педагогічних умов створюється рефлексивне середовище для формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців в процесі професійної підготовки, яке сприяє виявленню, прояву та розвитку особистісних якостей, оволодінню основними компонентами професіоналізму, стимулювання в них прагнення до підвищення і реалізації своїх професійних здібностей.

Крім того, для формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців в закладах вищої освіти необхідно забезпечити умови для їх мотивації: формувати потреби в самоосвіті й творчій діяльності, готовність до професійної діяльності та позитивного мислення. Формування професійного образу мислення, розвиток інтелекту в цілеспрямованій системі навчально-виховного процесу закладу вищої освіти орієнтоване на розвиток професіоналізму майбутніх фахівців, набуття професійних навичок, досягнення професійного саморозвитку (саморегуляції, самооцінки, рефлексії) тощо [10].

Висновки. Для забезпечення успішності майбутньої професійної діяльності фахівці повинні чітко знати вимоги, що висувуються до цієї професійної діяльності. Це також необхідно для визначення майбутнім фахівцем своїх реальних і потенційних можливостей, для їх наступного оптимального використання. Крім того, майбутній фахівець повинен уміти виявити та точно оцінити свої особистісні та професійно значущі якості, відсутність або недостатній рівень розвитку яких

**ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО ЗНАЧУЩИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ
У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

не дає можливості опанувати конкретну професією або ефективно виконувати передбачені цією професією функції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ашиток Н. Формування професійного іміджу майбутнього педагога в культурологічному аспекті. // Молодь і ринок. №1 (156) 2018. – С. 21–25.
2. Бахмат Н. Особливості освітньо-наукової підготовки магістрів в умовах інформатизації освіти. // Молодь і ринок. №6 (161) 2018. – С. 22–27.
3. Бахов І. С. Генеза концепту мовна імєрсія у навчанні іноземних мов. // Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених ДДПУ імені Івана Франка. – Дрогобич: Видавничий дім “Гельветика”, 2018. Вип. 20. Том 1. – С. 82–88.
4. Бурчак Л., Бурчак С. Динаміка сформованості компонентів дослідницької компетентності майбутнього вчителя. // Молодь і ринок. – 2018. – №5 (160). – С. 88–93.
5. Головач Н. В. Модель формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців з управління персоналом та економіки праці / Н. В. Головач // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. (Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи): зб. наук. праць / За ред. акад. В. І. Бондаря. МОН України. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. – Вип. 55. С. 69–75.
6. Закон України “Про вищу освіту” № 1556-VII від 01.07.2014 р. [Електронний ресурс] // Офіційний портал Верховної ради України – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/1556-18>. – Назва з екрана.
7. Кульчицький В. Патріотизм як фактор формування лідерської компетентності молоді людини. // Молодь і ринок. – 2018. – №8 (163). – С. 66–71.
8. Ліба О. Компетентнісний підхід як концептуальна основа підготовки майбутніх учителів початкової школи. // Молодь і ринок. – 2018. – №2 (157) – С. 28–33.
9. Лобур М. С. Про необхідність формування професійно значущих якостей майбутніх фахівців сфери харчування / М. С. Лобур // Нові технології навчання. – 2003. – Вип. 40. – С. 289.
10. Силкін О. О. Зміст терміну “професійно значущі якості особистості” і технологія визначення цих якостей для окремого фахівця // Наукові праці. Серія: Педагогіка, психологія і соціологія. Випуск 9 (191) – Донецьк: ДВНЗ “ДонНТУ”, 2011.
11. Федоренко М. В. До проблеми визначення професійно значущих якостей педагога / М. В. Федоренко // Проблеми сучасної педагогічної освіти. – Ч. 2. – Вип. 15. – Ялта, 2007. – С. 111–118.
12. Чабан Н. І. Характеристика поняття “ділова людина” та її якостей у сучасних дослідженнях / Н. І. Чабан // Таврійський вісник освіти. – 2003. – №1. – С. 15–16.
13. Шульга В. В. Особливості формування професійно важливих якостей психологів освіти в залежності від стажу роботи/ В. В. Шульга // Наукові

записки Інституту психології імені Г.С.Костюка АПН України – К.: Главник, 2005. – Вип. 26, том 4. – С.499–508.

REFERENCES

1. Ashytok, N. (2018). Formuvannia profesiinoho imidzhu maibutnoho pedahoha v kulturolohichnomu aspekti [The formation of the professional image of the future teacher in the culturological aspect]. *Youth & market*. Vol. 1 (156), pp. 21–25. [in Ukrainian].
2. Bakhmat, N. (2018). Osoblyvosti osvithno-naukovoї pidhotovky mahistriv v umovakh informatyzatsii osvity [The features of educational and scientific preparation of masters in the conditions of informatization of education]. *Youth & market*. Vol.6 (161), pp.22–27. [in Ukrainian].
3. Bakhov, I. S. (2018). Heneza kontseptu movna imersiia u navchanni inozemnykh mov [Genesis of the Concept “Language Immersion” in the Study of Foreign Languages]. *The actual questions of the humanities: interuniversity collection of scientific works of young scientists of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*. Drohobych: Vydavnychiy dim “Helvetyka”, issue 20, vol. 1, pp.82–88. [in Ukrainian].
4. Burchak, L. & Burchak, S. (2018). Dynamika sformovanosti komponentiv doslidnytskoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia [The dynamics of the formation of the components of the research competence of the future teacher]. *Youth & market*. Vol. 5 (160), pp. 88–93. [in Ukrainian].
5. Holovach, N. V. (2016). *Model formuvannia profesiino znachushchykh yakosteı maibutnikh fakhivtsiv z upravlinnia personalom ta ekonomiky pratsi* [A model of formation of the professional significant qualities of future specialists of personnel management and economics of labour]. Scientific journal of the National Mykhaylo Drahomanov Pedagogical University (Series 5. Pedagogical sciences: realities and perspectives): a collection of scientific works. (Ed.). V. I. Bondar. Kyiv, vol.55, pp. 69–75. [in Ukrainian].
6. Zakon Ukrainy “Pro vyshchu osvitu” № 1556-VII vid 01.07.2014 r. [Law of Ukraine “On Higher Education” No. 1556-VII of 01.07.2014]. [Electronic resource]. Official portal of the Verkhovna Rada of Ukraine. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/ru/1556-18>. The name of the screen. [in Ukrainian].
7. Kulchitskyi, V. (2018). Patriotyzm yak faktor formuvannia lideriskoi kompetentnosti molodoi liudyny [Patriotism as a factor of shaping the leadership competency of a young person]. *Youth & market*. Vol. 8 (163), pp. 66–71. [in Ukrainian].
8. Liba, O. (2018). Kompetentnisnyi pidkhid yak kontseptualna osnova pidhotovky maibutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly [Competency Approach as a Conceptual Framework of the Preparation of Future Primary School Teachers]. *Youth & market*. Vol.2 (157), pp. 28–33. [in Ukrainian].
9. Lobur, M. S. (2003). Pro neobkhdnist formuvannia profesiino znachushchykh yakosteı maibutnikh fakhivtsiv sfery kharchuvannia [On the need to the formation of the professionally significant qualities of future specialists in

the field of nutrition]. *New learning technologies*. Vol. 40, p. 289. [in Ukrainian].

10. Sylkin, O. O. (2011). Zmist terminu "profesiino znachushchi yakosti osobystosti" i tekhnolohiia vyznachennia tsykh yakosteï dlia okremoho fakhivtsia [The content of the term "professionally meaningful personality traits" and the technology of identifying these qualities for a particular specialist]. *Scientific works. Series: Pedagogy, Psychology and Sociology*. Vol. 9 (191), Donetsk: DVNZ "DonNTU". [in Ukrainian].

11. Fedorenko, M. V. (2007). Do problemy vyznachennia profesiino znachushchykh yakosteï pedahoha [To the problem of determining the professionally significant qualities of the teacher]. *Problems of modern pedagogical*

education. Part. 2, vol. 15, Yalta, pp.111–118. [in Ukrainian].

12. Chaban, N. I. (2003). Kharakterystyka poniattia "dilova liudyna" ta yii yakosteï u suchasnykh doslidzhenniakh [Characteristics of the concept "business man" and its qualities in modern research]. *Taurian Journal of Education*, no.1, pp.15–16. [in Ukrainian].

13. Shulha, V. V. (2005). Osoblyvosti formuvannia profesiino vazhlyvykh yakosteï psykhologiv osvity v zalezhnosti vid stazhu roboty [The features of formation of professionally important qualities of psychologists of education depending on the length of work]. *Scientific notes of Hryhoriy Kostyuk Institute of Psychology of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*. Kyiv: Hlavnyk, issue. 26, vol 4, pp.499–508. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 26.10.2018

УДК 378.018.8:33 – 051]:340.12

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2018.152282>

Євген Підлісний, здобувач

Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ЕКОНОМІКИ

У статті обґрунтовано модель та розкрито її структуру. Встановлено, що до методологічно-цільового блоку входить: мета, методологічні підходи та принципи, змістово-організаційного: етапи, зміст, методи, форми, засоби, результативного-оцінного: критерії, показники, рівні та результат. Кожен з компонентів моделі покликаний вирішувати певну частину загального педагогічного завдання – формування правової культури студентів. Доведено, що обґрунтована модель є описовим аналогом процесу формування правової культури студентів і відображає формалізовані і аналітичні конструкції її найважливіших характеристик.

Ключові слова: модель; процес; аналог; правова культура; формування правової культури; майбутні бакалаври економіки.

Літ. 8.

Yevhen Pidlisniy, Applicant

Uman Pavlo Tychna State Pedagogical University

MODEL OF FORMATION OF LEGAL CULTURE OF FUTURE BACHELORS OF ECONOMIC

The article substantiates the model and reveals its structure. It is established that the model of legal culture of the future bachelors of economics is a descriptive analogue of the process of formation of the legal culture of students and reflects the formalized and analytical constructions of its most important characteristics of a prognostic nature. It is disclosed that the model of formation legal culture of future bachelors of economics is an integral unity of mutually interconnected, interconnected and dynamically interacting components of the educational process in the educational process: the methodological-target (educational goal (formation of the legal culture of future bachelors of economics), methodological approaches (systemic, culturological, personality oriented, axiological, activity approaches) and principles that ensure its transformation into organizational and methodical elements), content-organizational (stages (adapt purpose-oriented (criterion (motivational-value, cognitive-informational, activity-behavioral), level (high, medium, and high-level), methodological and organizational forms, means, technologies) low) the formation of the legal culture of future bachelors of economics, the result, requirements to the level of formation of the student's legal culture that are necessary and sufficient for future professional activity, assessment of the work on analytical and experimental study of the the process of formation of the legal culture of future bachelors of economics). It is established that each component of the model, having its own function, specific content and methodical features, is intended to solve a certain part of the general pedagogical task - the formation of the legal culture of students.

It is proved that such a structure of the model of formation of the legal culture of future bachelors of the economy in the process of professional training in higher education institutions fits into the modern way of interpreting